Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (tretia komora)

z 15. apríla 2021 *

[Znenie opravené uznesením z 12. mája 2021]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Justičná spolupráca v občianskych veciach – Uznávanie a výkon rozhodnutí vo veciach vyživovacej povinnosti – Nariadenie (ES) č. 4/2009 – Pôsobnosť *ratione temporis* – Článok 75 – Rozhodnutia vydané súdom členského štátu pred pristúpením k Európskej únii“

Vo veci C-729/19,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Court of Appeal in Northern Ireland (Odvolací súd Severného Írska, Spojené kráľovstvo) z 2. septembra 2019 a doručený Súdnemu dvoru 2. októbra 2019, ktorý súvisí s konaním:

TKF

proti

Department of Justice for Northern Ireland,

SÚDNY DVOR (tretia komora),

v zložení: predsedníčka tretej komory A. Prechal, sudcovia N. Wahl, F. Biltgen, L. S. Rossi (spravodajkyňa) a J. Passer,

generálny advokát: G. Hogan,

tajomník: C. Strömholm, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní zo 14. októbra 2020,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– [Opravené uznesením z 12. mája 2021] TKF, v zastúpení: R. Lavery, QC, C. McGarrity, solicitor a M. McGowan, barrister,

– [Opravené uznesením z 12. mája 2021] Department of Justice for Northern Ireland, v zastúpení: K. Brown, splnomocnený zástupca, za právnej pomoci T. McGleenan, QC, a L. McMahon, barrister,

* Jazyk konania: angličtina.

– [Opravené uznesením z 12. mája 2021] poľská vláda, v zastúpení: S. Żyrek, splnomocnená zástupkyňa,

– Európska komisia, v zastúpení: M. Wilderspin, splnomocnený zástupca,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 12. novembra 2020,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 75 nariadenia Rady (ES) č. 4/2009 z 18. decembra 2008 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a o spolupráci vo veciach vyživovacej povinnosti (Ú. v. EÚ L 7, 2009, s. 1).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi TKF, poľským štátnym príslušníkom, a Department of Justice for Northern Ireland (Ministerstvo spravodlivosti Severného Írska) ako ústredným orgánom povereným plnením povinností vyplývajúcich z tohto nariadenia vo veci uznávania a výkonu rozhodnutí vo veciach vyživovacej povinnosti vydaných v Poľsku pred pristúpením tohto posledného uvedeného štátu k Európskej únii v Spojenom kráľovstve.

Právny rámec

Právo Únie

Nariadenie č. 44/2001

3 Článok 66 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 12, 2001, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 42), ktorý sa nachádza v kapitole VI tohto nariadenia s názvom „Prechodné ustanovenia“, stanovuje:

„1. Toto nariadenie sa uplatní len na konania začaté a listiny úradne vyhotovené alebo zaregistrované ako verejné listiny po nadobudnutí jeho účinnosti.

2. Ak sa však konanie v členskom štáte pôvodu začalo pred nadobudnutím účinnosti tohto nariadenia, rozsudky vydané po tomto dni sa uznávajú a vykonávajú podľa kapitoly III:

a) ak sa konanie v členskom štáte pôvodu začalo po nadobudnutí platnosti Bruselského dohovoru [z 27. septembra 1968 o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32)] alebo Lugánskeho dohovoru [zo 16. septembra 1988 o právomoci a o výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 319, 1988, s. 9)] pre členský štát pôvodu, ako aj pre dožiadaný členský štát,

b) vo všetkých ostatných prípadoch, ak sa právomoc založila na kritériách, ktoré sú v súlade s kritériami upravenými v kapitole II alebo v dohovore platnom medzi členským štátom pôvodu a dožiadaným členským štátom v čase začatia konania.“

Nariadenie č. 4/2009

4 Odôvodnenia 31, 44 a 47 nariadenia č. 4/2009 znejú:

„(31) S cieľom uľahčiť cezhraničné vymáhanie pohľadávky výživného je potrebné zaviesť systém spolupráce medzi ústrednými orgánmi určenými členskými štátmi. Tieto orgány by mali poskytovať pomoc oprávneným na výživné a povinným na účely presadzovania ich práv v inom členskom štáte prostredníctvom podávania žiadostí na uznanie, vyhlásenie vykonateľnosti a výkon existujúcich rozhodnutí, na zmenu takýchto rozhodnutí alebo vydanie rozhodnutia. Mali by si tiež vymieňať informácie na účely zistenia miesta pobytu povinných a oprávnených, a zistenia ich príjmov a majetku podľa potreby. Tieto orgány by napokon mali navzájom spolupracovať pri výmene všeobecných informácií a pri podpore spolupráce medzi príslušnými orgánmi vo svojich členských štátoch.

…

(44) Týmto nariadením by sa malo zmeniť a doplniť [nariadenie č. 44/2001] nahradením ustanovení uvedeného nariadenia týkajúcich sa vyživovacej povinnosti. S výhradou prechodných ustanovení tohto nariadenia by členské štáty mali vo veciach vyživovacej povinnosti uplatňovať ustanovenia tohto nariadenia o právomoci, uznávaní, vykonateľnosti a výkone rozhodnutí a o právnej pomoci namiesto ustanovení [nariadenia č. 44/2001] odo dňa začiatku uplatňovania tohto nariadenia.

…

(47) V súlade s článkami 1 a 2 Protokolu o postavení Spojeného kráľovstva a Írska, ktorý je pripojený k Zmluve o Európskej únii a Zmluve o založení Európskeho spoločenstva, sa Spojené kráľovstvo nezúčastňuje na prijatí tohto nariadenia, nie je ním viazané ani nepodlieha jeho uplatňovaniu. Tým však nie je dotknutá možnosť Spojeného kráľovstva oznámiť v súlade s článkom 4 uvedeného protokolu svoj záujem akceptovať toto nariadenie po jeho prijatí.“

5 Článok 1 nariadenia č. 4/2009 s názvom „Rozsah pôsobnosti“ v odseku 2 uvádza:

„V tomto nariadení pojem ‚členský štát‘ znamená každý členský štát, na ktorý sa toto nariadenie uplatňuje.“

6 Článok 2 tohto nariadenia s názvom „Vymedzenie pojmov“ v odseku 1 stanovuje:

„Na účely tohto nariadenia sa uplatňujú tieto vymedzenia pojmov:

1. ‚rozhodnutie‘ je rozhodnutie vo veci vyživovacej povinnosti vydané súdom členského štátu bez ohľadu na jeho označenie, vrátane uznesenia, nariadenia, rozsudku alebo exekučného príkazu, ako aj rozhodnutie o trovách konania vydané súdnym úradníkom. Na účely kapitol VII a VIII pojem ‚rozhodnutie‘ zahŕňa aj rozhodnutie vo veci vyživovacej povinnosti vydané v treťom štáte.

…

4. ‚členský štát pôvodu‘ je členský štát, v ktorom bolo vydané,… rozhodnutie…;

5. ‚členský štát výkonu‘ je členský štát, v ktorom sa žiada o výkon rozhodnutia…;

6. ‚dožadujúci členský štát‘ je členský štát, ktorého ústredný orgán zasiela žiadosť podľa kapitoly VII;

7. ‚dožiadaný členský štát‘ je členský štát, ktorého ústredný orgán prijíma žiadosť podľa kapitoly VII;

…“

7 Kapitola IV uvedeného nariadenia, nazvaná „Uznávanie, vykonateľnosť a výkon rozhodnutí“, je rozdelená na tri oddiely. V súlade s článkom 16 tohto nariadenia sa oddiel 1, ktorý zahŕňa články 17 až 22 uvedeného nariadenia, uplatňuje na rozhodnutia vydané v členskom štáte, ktorý je viazaný Haagskym protokolom z 23. novembra 2007 o rozhodnom práve pre vyživovaciu povinnosť (ďalej len „Haagsky protokol“). Oddiel 2, ktorý obsahuje články 23 až 38 uvedeného nariadenia, sa uplatňuje na rozhodnutia vydané v členskom štáte, ktorý nie je viazaný týmto protokolom. Oddiel 3, ktorý zahŕňa články 39 až 43 toho istého nariadenia, obsahuje spoločné ustanovenia pre všetky rozhodnutia.

8 Podľa článku 23 ods. 1 toho istého nariadenia:

„Rozhodnutie vydané v členskom štáte, ktorý nie je viazaný Haagskym protokolom z roku 2007, sa v ostatných členských štátoch uznáva bez osobitného konania.“

9 Článok 24 nariadenia č. 4/2009 s názvom „Dôvody odmietnutia uznania“ stanovuje:

„Rozhodnutie sa neuzná, ak:

a) uznanie je v zjavnom rozpore s verejným poriadkom v členskom štáte, v ktorom sa o uznanie žiada. Posúdenie súladu s verejným poriadkom nemožno uplatniť na normy týkajúce sa právomoci;

b) odporcovi sa nedoručila písomnosť, ktorou sa začalo konanie, alebo rovnocenná písomnosť v dostatočnom predstihu a takým spôsobom, aby si mohol zabezpečiť obhajobu, okrem prípadu, keď opomenul začať konanie, ktorým by napadol rozhodnutie, keď tak mohol urobiť;

…“

10 Článok 26 tohto nariadenia s názvom „Vykonateľnosť“ znie:

„Rozhodnutie vydané v členskom štáte, ktorý nie je viazaný Haagskym protokolom z roku 2007, ktoré je v ňom vykonateľné, je vykonateľné v inom členskom štáte, ak tam bolo na návrh zainteresovaného účastníka vyhlásené za vykonateľné.“

11 Kapitola VII nariadenia č. 4/2009 obsahuje ustanovenia o spolupráci medzi ústrednými orgánmi. Tieto ustanovenia sa nachádzajú v článkoch 49 až 63 tohto nariadenia.

12 Článok 51 ods. 1 toho istého nariadenia stanovuje:

„1. Ústredné orgány poskytujú pomoc ohľadne žiadostí podľa článku 56, najmä:

a) zasielajú a prijímajú takéto žiadosti;

b) iniciujú konanie o týchto žiadostiach alebo pomáhajú s jeho začatím.“

13 Článok 55 nariadenia č. 4/2009, nazvaný „Žiadosti prostredníctvom ústredných orgánov“, stanovuje:

„Žiadosť podľa tejto kapitoly sa podáva prostredníctvom ústredného orgánu členského štátu, v ktorom má žiadateľ pobyt, ústrednému orgánu dožiadaného členského štátu.“

14 Podľa článku 56 ods. 1 a 2 tohto nariadenia:

„1. Oprávnený, ktorý sa snaží vymôcť výživné podľa tohto nariadenia, môže podať žiadosť o:

a) uznanie alebo uznanie a vyhlásenie vykonateľnosti rozhodnutia;

b) výkon rozhodnutia vydaného alebo uznaného v dožiadanom členskom štáte;

c) vydanie rozhodnutia v dožiadanom členskom štáte, ak žiadne neexistuje, vrátane určenia rodičovstva, ak je to potrebné;

d) vydanie rozhodnutia v dožiadanom členskom štáte, ak rozhodnutie vydané v inom štáte ako dožiadanom členskom štáte nemožno uznať alebo vyhlásiť za vykonateľné;

e) zmenu rozhodnutia vydaného v dožiadanom členskom štáte;

f) zmenu rozhodnutia vydaného v inom štáte ako dožiadanom členskom štáte.

2. Povinný, voči ktorému už existuje rozhodnutie o výživnom, môže podať žiadosť o:

a) uznanie rozhodnutia, ktoré spôsobuje prerušenie alebo obmedzenie výkonu skoršieho rozhodnutia v dožiadanom členskom štáte;

b) zmenu rozhodnutia vydaného v dožiadanom členskom štáte;

c) zmenu rozhodnutia vydaného v inom štáte ako dožiadanom členskom štáte.“

15 Článok 75 uvedeného nariadenia, nazvaný „Prechodné ustanovenia“, ktorý je súčasťou jeho kapitoly IX s názvom „Všeobecné a záverečné ustanovenia“, stanovuje:

„1. Toto nariadenie sa vzťahuje iba na konania začaté, súdne zmiery schválené alebo uzavreté a verejné listiny vyhotovené po začatí jeho uplatňovania s výhradou odsekov 2 a 3.

2. Oddiely 2 a 3 kapitoly IV sa uplatňujú na:

a) rozhodnutia vydané v členských štátoch predo dňom začatia uplatňovania tohto nariadenia, ktorých uznanie alebo vyhlásenie vykonateľnosti sa navrhuje po uvedenom dni;

b) rozhodnutia vydané po začatí uplatňovania tohto nariadenia v konaniach, ktoré sa začali pred uvedeným dňom, v rozsahu, v ktorom tieto rozhodnutia na účely uznávania a výkonu patria do pôsobnosti nariadenia (ES) č. 44/2001.

…

3. Kapitola VII o spolupráci medzi ústrednými orgánmi sa vzťahuje na dožiadania a žiadosti doručené ústrednému orgánu ku dňu [odo dňa – *neoficiálny preklad*] začatia uplatňovania tohto nariadenia.“

16 Článok 76 tohto nariadenia, nazvaný „Nadobudnutie účinnosti“, znie:

„Toto nariadenie nadobúda účinnosť dvadsiatym dňom nasledujúcim po jeho uverejnení v *Úradnom vestníku Európskej únie*.

Článok 2 ods. 2, článok 47 ods. 3, články 71, 72 a 73 sa uplatňujú od 18. septembra 2010.

Toto nariadenie sa s výnimkou ustanovení uvedených v druhom odseku uplatňuje od 18. júna 2011 za predpokladu, že Haagsky protokol z roku 2007 sa k tomuto dňu uplatňuje v Spoločenstve. Inak sa toto nariadenie uplatňuje odo dňa, od ktorého sa uvedený protokol začne uplatňovať v Spoločenstve.

…“

Rozhodnutie 2009/451/ES

17 V súlade s článkom 2 rozhodnutia Komisie 2009/451/ES z 8. júna 2009 o úmysle Spojeného kráľovstva prijať nariadenie č. 4/2009 (Ú. v. EÚ L 149, 2009, s. 73), toto nariadenie nadobudlo v Spojenom kráľovstve účinnosť 1. júla 2009.

Rozhodnutie 2009/941/ES

18 V súlade s článkom 4 ods. 1 rozhodnutia Rady 2009/941/ES z 30. novembra 2009 o uzavretí Haagskeho protokolu z 23. novembra 2007 o rozhodnom práve pre vyživovaciu povinnosť Európskym spoločenstvom (Ú. v. EÚ L 331, 2009, s. 17) sa ustanovenia tohto protokolu predbežne uplatňovali v Únii od 18. júna 2011.

Právo Spojeného kráľovstva

19 Spojené kráľovstvo (vrátane Severného Írska) vykonalo nariadenie č. 4/2009 prostredníctvom Civil Jurisdiction and Judgments (Maintenance) Regulations (1484/2011) (SI 2011/1484) [nariadenie č. 1484 z roku 2011 o právomoci a súdnych rozhodnutiach v občianskoprávnych veciach (vyživovacia povinnosť)].

20 § 4 ods. 1 A Magistrates’ Courts (Civil Jurisdiction and Judgments Act 1982) Rules (Northern Ireland) 1986 [nariadenie z roku 1986 o súdoch (zákon z roku 1982 o právomoci a súdnych rozhodnutiach v občianskoprávnych veciach Severného Írska)] stanovuje:

„Tajomník Magistrate’ Court for the Petty Sessions [obvodný súd], ktorému je podľa článku 26 [nariadenia č. 4/2009] predložená žiadosť o registráciu uznesenia o výživnom vydaného v niektorom zo štátov, v ktorých sa toto nariadenie uplatňuje, okrem Spojeného kráľovstva, zabezpečí, s výhradou článku 24 uvedeného nariadenia a odsekmi 3 a 4 tohto paragrafu, aby bolo toto [rozhodnutie] zaregistrované na uvedenom súde prostredníctvom zápisnice alebo vyhlásenia, ktoré zapíše a podpíše v Registri rozhodnutí.“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

21 TKF a AKF, obaja poľskí štátni príslušníci, uzavreli v Poľsku manželstvo v roku 1991. Narodili sa im dvaja synovia.

22 Poľský súd prijal 1. apríla 1999 rozhodnutie o výživnom v prospech AKF a v neprospech TKF.

23 V decembri 2002 boli na poľskom súde začaté ďalšie konania vo veci výživného. Tieto konania viedli k prijatiu nových rozhodnutí o výživnom zo 14. februára 2003, ktorými sa mení pôvodné rozhodnutie.

24 TKF a AKF sa rozviedli v roku 2004. V auguste 2006 TKF prišiel do Severného Írska, kde má odvtedy bydlisko.

25 Rozhodnutiami z 24. októbra 2013 a z 15. augusta 2014 (ďalej len „rozhodnutia o registrácii“) tajomník Magistrates' Court for the Petty Sessions District of Belfast and Newtownabbey (Obvodný súd Belfast a Newtownabbey, Spojené kráľovstvo) zaregistroval a vyhlásil za vykonateľné dve rozhodnutia o výživnom, ktoré vydal poľský súd 14. februára 2003. Rozhodnutia o registrácii boli vydané v súlade s článkom 75 nariadenia č. 4/2009. Konštatuje sa v nich aj to, že takto zaregistrované rozhodnutia sú vykonateľné na účely kapitoly IV oddielu 2 toho istého nariadenia.

26 TKF napadol rozhodnutia o registrácii na High Court of Justice in Northern Ireland, Queen's Bench Division (Vrchný súd Severného Írska, oddelenie Queen's Bench, Spojené kráľovstvo). Na podporu tejto žaloby v podstate uviedol, že vzhľadom na to, že Poľská republika nebola členským štátom v čase vydania predmetných rozhodnutí v oblasti výživného, oddiel 2 kapitoly IV tohto nariadenia sa v prejednávanej veci neuplatňuje. Okrem toho tvrdil, že články 23 a 26 uvedeného nariadenia sa na uvedené rozhodnutia neuplatňujú a že tieto rozhodnutia v každom prípade nerešpektujú článok 24 toho istého nariadenia, keďže neexistuje nijaký dôkaz o tom, že TKF vedel o predmetných konaniach, ani že sa ich zúčastnil alebo bol zastúpený.

27 High Court of Justice in Northern Ireland, Queen's Bench Division (Vrchný súd Severného Írska, oddelenie Queen's Bench) však túto žalobu zamietol s odôvodnením, že nariadenie č. 4/2009 neobsahuje žiadne ustanovenie, ktoré by obmedzovalo jeho časovú pôsobnosť len na súdne rozhodnutia o výživnom vydané súdom členského štátu po pristúpení tohto štátu k Únii. Navyše podľa tohto súdu, ak sa neuplatní článok 75 ods. 2 nariadenia č. 4/2009, na prejednávanú vec sa uplatní kapitola VII tohto nariadenia na základe jeho článku 75 ods. 3, keďže Poľsko je zmluvným štátom Haagskeho protokolu. Uvedený súd preto rozhodol, že rozhodnutia poľského súdu boli v súlade s touto kapitolou platne zaregistrované a vykonané.

28 TKF podal proti tomuto rozsudku odvolanie na vnútroštátny súd, ktorý má pochybnosti, pokiaľ ide o uplatniteľnosť nariadenia č. 4/2009 na rozhodnutia vo veciach vyživovacej povinnosti, ktoré boli vydané v Poľsku pred pristúpením tohto členského štátu k Únii, ako aj o právomoci Magistrates' Court for the Petty Sessions District of Belfast and Newtownabbey (Obvodný súd Belfast a Newtownabbey) zaregistrovať predmetné rozhodnutia v zmysle ustanovení článku 75 tohto nariadenia.

29 Za týchto okolností Court of Appeal in Northern Ireland (Odvolací súd Severného Írska, Spojené kráľovstvo) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Má sa článok 75 ods. 2 nariadenia č. 4/2009 vykladať v tom zmysle, že sa uplatňuje iba na ‚rozhodnutia' prijaté v štátoch, ktoré boli v čase prijatia týchto rozhodnutí členskými štátmi Európskej únie?

2. Vzhľadom na to, že [Poľská republika] je v súčasnosti členským štátom Európskej únie, ktorý je viazaný Haagskym protokolom, môžu byť rozhodnutia o výživnom prijaté poľským súdom v rokoch 1999 a 2003, teda predtým, ako sa [Poľská republika] stala členským štátom Európskej únie, v súčasnosti zaregistrované a vymáhané v inom členskom štáte Únie na základe ktoréhokoľvek ustanovenia nariadenia č. 4/2009, a najmä:
   a) podľa článku 75 ods. 3 a článku 56 nariadenia č. 4/2009;
   b) podľa článku 75 ods. 2 a kapitoly IV oddielu 2 nariadenia č. 4/2009;
   c) podľa článku 75 ods. 2 písm. a) a kapitoly IV oddielu 3 nariadenia č. 4/2009;
   d) podľa iného článku nariadenia č. 4/2009?“

O prejudiciálnych otázkach

O prvej otázke

30 Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 75 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 4/2009 vykladať v tom zmysle, že sa uplatňuje len na rozhodnutia vydané vnútroštátnymi súdmi v štátoch, ktoré v čase prijatia týchto rozhodnutí už boli členmi Únie.

31 Na úvod treba pripomenúť, že nariadením č. 4/2009 mal normotvorca Únie v úmysle nahradiť ustanovenia vo veciach vyživovacej povinnosti uvedené v nariadení č. 44/2001 ustanoveniami, ktoré vzhľadom na osobitnú naliehavosť, ktorá sa spája s uhradením pohľadávok výživného, uľahčia konanie na súde, ktorý rozhoduje o návrhu na výkon rozhodnutia, a tým ho urýchlia [rozsudok zo 4. júna 2020, FX (Námietka proti výkonu rozhodnutia o pohľadávke na výživnom), C-41/19, EU:C:2020:425, bod 32].

32 Ako Súdny dvor rozhodol, nariadenie č. 4/2009 predstavuje l*ex specialis*, pokiaľ ide najmä o otázky právomoci, rozhodného práva, uznávania, ako aj výkonu súdnych rozhodnutí v osobitnej oblasti vyživovacej povinnosti [rozsudok zo 4. júna 2020, FX (Námietka proti výkonu rozhodnutia o pohľadávke na výživnom), C-41/19, EU:C:2020:425, bod 33].

33 Pokiaľ ide konkrétne o článok 75 tohto nariadenia, nazvaný „prechodné ustanovenia“, tento článok v odseku 1 stanovuje, že uvedené nariadenie sa vo všeobecnosti vzťahuje iba na konania začaté, súdne zmiery schválené alebo uzavreté a verejné listiny vyhotovené odo dňa jeho uplatňovania.

34 Odchylne od tohto všeobecného pravidla sa však podľa odseku 2 uvedeného článku 75 oddiely 2 a 3 kapitoly IV nariadenia č. 4/2009 uplatňujú na určité rozhodnutia a konania začaté pred nadobudnutím účinnosti tohto nariadenia.

35 V prejednávanej veci z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že rozhodnutia vo veciach vyživovacej povinnosti, o ktoré ide vo veci samej, ktorých registrácia a výkon v Spojenom kráľovstve sú napadnuté, boli vydané v Poľsku 14. februára 2003, teda pred dátumom uplatňovania nariadenia č. 4/2009. Ako totiž vyplýva z jeho článku 76 tretieho odseku, toto nariadenie sa s výnimkou ustanovení uvedených v druhom odseku uvedeného článku 76 uplatňuje od 18. júna 2011 za predpokladu, že k tomuto dňu sa v Únii uplatňuje Haagsky protokol. V súlade s článkom 4 rozhodnutia 2009/941 sa 18. júna 2011 tento protokol v Únii uplatňoval.

36 Naopak, tieto rozhodnutia boli zaregistrované a vyhlásené za vykonateľné v Severnom Írsku rozhodnutiami z 24. októbra 2013 a z 15. augusta 2014, takže je pravdepodobné, že o uznanie a vyhlásenie vykonateľnosti uvedených rozhodnutí sa žiadalo až po dátume nadobudnutia účinnosti nariadenia č. 4/2009, čo však prináleží overiť vnútroštátnemu súdu.

37 Až na túto poslednú uvedenú výhradu sa teda v prejednávanej veci zdá, že ide v zásade o prípad uvedený v článku 75 ods. 2 písm. a) tohto nariadenia, keďže sa týka rozhodnutí vydaných v členských štátoch pred dátumom uplatňovania uvedeného nariadenia, pre ktoré sa po tomto dátume žiada uznanie a vyhlásenie vykonateľnosti.

38 Vzhľadom na to treba pripomenúť, že Poľská republika pristúpila k Únii 1. mája 2004, teda po tom, ako bolo každé z uvedených rozhodnutí vo veciach vyživovacej povinnosti vydané, ale pred dátumom podania návrhu na uznanie a výkon týchto rozhodnutí.

39 V tomto kontexte je preto potrebné určiť, či sa článok 75 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 4/2009 môže uplatniť len na rozhodnutia vo veciach vyživovacej povinnosti vydané v štátoch, ktoré už boli členmi Únie v čase prijatia týchto rozhodnutí, alebo či sa toto ustanovenie môže uplatniť aj na rozhodnutia, ktoré boli vydané pred dátumom uplatňovania tohto nariadenia v štáte, ktorý sa stal členom Únie až po prijatí týchto rozhodnutí.

40 Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora je pri výklade ustanovenia práva EÚ potrebné vziať do úvahy nielen jeho znenie, ale aj jeho kontext a ciele sledované právnou úpravou, ktorej je súčasťou (rozsudok z 12. novembra 2014, L, C-656/13, EU:C:2014:2364, bod 38).

41 Pokiaľ ide o znenie článku 75 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 4/2009, treba uviesť, že tento článok odkazuje na rozhodnutia vydané „v členských štátoch“.

42 Okrem toho podľa článku 2 ods. 1 bodu 1 prvej vety uvedeného nariadenia sa pod pojmom „rozhodnutie“ rozumie rozhodnutie vo veci vyživovacej povinnosti vydané súdom „členského štátu“.

43 Ako však poznamenala Komisia, kombinované znenia týchto dvoch ustanovení samy osebe neumožňujú dospieť k záveru, že rozhodnutie v zmysle prvého z týchto ustanovení musí byť vydané súdom štátu, ktorý v čase prijatia tohto rozhodnutia už bol členom Únie. Hoci totiž z týchto znení vyplýva, že je nevyhnutné, aby v čase, keď sa rozhoduje o uznaní alebo výkone rozhodnutia, bolo možné konštatovať, že takéto rozhodnutie pochádza od štátu, ktorý má v tomto momente postavenie členského štátu Únie, uvedené znenia naopak neznamenajú, že takéto postavenie musí nevyhnutne existovať v čase prijatia dotknutého rozhodnutia.

44 Treba tiež zohľadniť kontext, do ktorého patrí článok 75 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 4/2009, a ciele sledované právnou úpravou, ktorej je súčasťou.

45 V tejto súvislosti treba uviesť, že z odôvodnenia 44 nariadenia č. 4/2009 vyplýva, že prechodné ustanovenia článku 75 tohto nariadenia majú za cieľ zabezpečiť prechod medzi režimom stanoveným nariadením č. 44/2001 vo veciach vyživovacej povinnosti a režimom stanoveným nariadením č. 4/2009, čím sa umožní uznávanie a výkon súdnych rozhodnutí vydaných podľa nariadenia č. 44/2001.

46 Okrem toho z článku 75 ods. 2 prvého pododseku nariadenia č. 4/2009 vyplýva, že článok 75 ods. 2 písm. a) tohto nariadenia sa uplatňuje len pod podmienkou, že rozhodnutia, ktorých sa týka, patria na účely ich uznania a výkonu do pôsobnosti nariadenia č. 44/2001.

47 Treba však uviesť, že ako vyplýva z článku 66 ods. 1 nariadenia č. 44/2001, ustanovenia tohto nariadenia sa uplatnia len na konania začaté po nadobudnutí jeho účinnosti. Touto zásadou sa riadi tak otázka súdnej právomoci, ako aj ustanovenia týkajúce sa uznania a výkonu súdnych rozhodnutí (rozsudok z 21. júna 2012, Wolf Naturprodukte, C-514/10, EU:C:2012:367, bod 21).

48 Článok 66 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 44/2001 však stanovuje, že bez ohľadu na uvedenú zásadu sa ustanovenia tohto nariadenia týkajúce sa uznávania a výkonu súdnych rozhodnutí uplatnia na rozsudky vydané po nadobudnutí účinnosti uvedeného nariadenia na základe žalôb podaných v členskom štáte pôvodu pred týmto dátumom, ak sa konanie v členskom štáte pôvodu začalo po nadobudnutí platnosti Bruselského dohovoru o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach alebo Luganského dohovoru o právomoci a o výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (ďalej len „Luganský dohovor“) v členskom štáte pôvodu, ako aj v dožiadanom členskom štáte.

49 V tejto súvislosti Súdny dvor už rozhodol, že na založenie pôsobnosti nariadenia č. 44/2001 na účely uznania a výkonu súdneho rozhodnutia je nevyhnutné, aby v čase vydania tohto rozhodnutia bolo uvedené nariadenie účinné tak v členskom štáte pôvodu, teda v štáte, v ktorom bolo súdne rozhodnutie

vydané, ako aj v dožiadanom členskom štáte, teda v štáte, v ktorom sa žiada o uznanie a výkon tohto rozhodnutia (pozri v tomto zmysle rozsudok z 21. júna 2012, Wolf Naturprodukte, C-514/10, EU:C:2012:367, bod 34).

50 Z toho vyplýva, že rozhodnutia vo veciach vyživovacej povinnosti, ktoré vydal súd štátu, ktorý v čase prijatia týchto rozhodnutí ešte nebol členom Únie a v ktorom teda nariadenie č. 44/2001 ešte nenadobudlo účinnosť, nepatria do pôsobnosti tohto nariadenia.

51 Za tohto predpokladu nie je relevantná otázka, či súdne konania, ktoré viedli k vydaniu týchto rozhodnutí, boli začaté po nadobudnutí účinnosti Luganského dohovoru v dotknutom štáte, keďže ku dňu vydania uvedených rozhodnutí nariadenie č. 44/2001 v tomto štáte ešte nenadobudlo účinnosť.

52 Vzhľadom na vyššie uvedené takéto rozhodnutia nepatria ani do pôsobnosti prechodného ustanovenia článku 75 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 4/2009.

53 Keďže rozhodnutia vydané v štátoch, ktoré neboli členmi Únie, nepatria do pôsobnosti nariadenia č. 44/2001, nie je potrebné rozšíriť na ne prechodné ustanovenia článku 75 nariadenia č. 4/2009, ktorých cieľom je, ako bolo pripomenuté v bode 45 tohto rozsudku, zabezpečiť uznávanie a výkon súdnych rozhodnutí vydaných podľa tohto prvého nariadenia.

54 Napokon takýto výklad článku 75 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 4/2009 je tiež v súlade so zásadou, podľa ktorej sa pravidlo, akým je uvedené ustanovenie, ako bolo konštatované v bode 34 tohto rozsudku, ktoré predstavuje výnimku zo všeobecného pravidla, má vykladať reštriktívne (pozri v tomto zmysle rozsudok z 15. novembra 2007, Granberg, C-330/05, EU:C:2007:679, bod 30 a citovanú judikatúru).

55 Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy treba na prvú otázku odpovedať tak, že článok 75 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 4/2009 sa má vykladať v tom zmysle, že sa uplatňuje len na rozhodnutia vydané vnútroštátnymi súdmi v štátoch, ktoré už boli členmi Únie v čase prijatia týchto rozhodnutí.

O druhej otázke

56 Svojou druhou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má nariadenie č. 4/2009 vykladať v tom zmysle, že článok 75 tohto nariadenia alebo akékoľvek iné ustanovenie tohto nariadenia umožňuje, aby rozhodnutia vo veciach vyživovacej povinnosti vydané v jednom štáte pred jeho pristúpením k Únii a pred dátumom začatia uplatňovania uvedeného nariadenia boli uznané a vykonané po pristúpení tohto štátu k Únii v inom členskom štáte.

57 Na úvod treba pripomenúť, že ako bolo uvedené v bode 33 tohto rozsudku, článok 75 nariadenia č. 4/2009 v odseku 1 stanovuje, že uvedené nariadenie sa vo všeobecnosti uplatňuje len na začaté konania, na súdne zmiery schválené alebo uzavreté a na verejné listiny vyhotovené odo dňa jeho uplatňovania.

58 Okrem toho jediné výnimky z tohto pravidla normotvorca Únie výslovne upravil v článku 75 ods. 2 a 3 nariadenia č. 4/2009.

59 Pokiaľ však ide o výnimku uvedenú v článku 75 ods. 2 písm. a) tohto nariadenia, z odpovede na prvú otázku vyplýva, že táto výnimka sa uplatňuje len na rozhodnutia vydané v štátoch, ktoré v čase vyhlásenia týchto rozhodnutí už boli členmi Únie. To však nie je prípad rozhodnutí vo veciach vyživovacej povinnosti, o ktoré ide vo veci samej, ktoré boli vydané 14. februára 2003 v Poľsku, teda v štáte, ktorý pristúpil k Únii až 1. mája 2004. Toto ustanovenie teda nemôže odôvodniť uznanie a výkon takýchto rozhodnutí v inom členskom štáte.

60 Pokiaľ ide o výnimku uvedenú v článku 75 ods. 2 písm. b) nariadenia č. 4/2009, táto sa vzťahuje na rozhodnutia vydané odo dňa uplatňovania tohto nariadenia v rámci konaní začatých pred týmto dátumom. Ani táto výnimka sa teda nezdá uplatniteľná vo veci samej, keďže ako vyplýva z bodu 35 tohto rozsudku, rozhodnutia vo veciach vyživovacej povinnosti, o ktoré ide vo veci samej, boli vydané pred dátumom uplatňovania uvedeného nariadenia.

61 Navyše, ako bolo uvedené v bode 46 tohto rozsudku, z článku 75 ods. 2 prvého pododseku nariadenia č. 4/2009 vyplýva, že tento pododsek sa uplatňuje len pod podmienkou, že rozhodnutia, ktorých sa týka, patria na účely uznania a výkonu do pôsobnosti nariadenia č. 44/2001.

62 Nariadenie č. 44/2001 však v Poľsku nadobudlo účinnosť až od 1. mája 2004.

63 V dôsledku toho, ako vyplýva z bodu 50 tohto rozsudku, rozhodnutia vo veciach vyživovacej povinnosti, o ktoré ide vo veci samej, nepatria do pôsobnosti tohto nariadenia, a preto, ako vyplýva z bodu 60 tohto rozsudku, nepatria ani do pôsobnosti článku 75 ods. 2 nariadenia č. 4/2009.

64 V tejto súvislosti okolnosť, na ktorú sa odvoláva poľská vláda vo svojich ústnych pripomienkach v súvislosti s článkom 66 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 44/2001, že Luganský dohovor nadobudol v Poľsku účinnosť 1. februára 2000, nemôže spochybniť takýto výklad, ako to vyplýva z bodu 51 tohto rozsudku.

65 Pokiaľ ide o článok 75 ods. 3 nariadenia č. 4/2009, tento článok spresňuje, že kapitola VII tohto nariadenia týkajúca sa spolupráce medzi ústrednými orgánmi sa vzťahuje na dožiadania a žiadosti doručené ústrednému orgánu odo dňa uplatňovania uvedeného nariadenia.

66 V tejto súvislosti treba uviesť, že z odôvodnenia 31 nariadenia č. 4/2009 vyplýva, že normotvorca Únie chcel zaviesť spoluprácu medzi ústrednými orgánmi s cieľom uľahčiť cezhraničné vymáhanie pohľadávok výživného a poskytnúť pomoc oprávneným a povinným vo vzťahu k výživnému na účely presadzovania ich práv v inom členskom štáte (rozsudok z 9. februára 2017, S., C-283/16, EU:C:2017:104, bod 35).

67 Konkrétnejšie podľa článku 51 ods. 1 uvedeného nariadenia tieto orgány poskytujú pomoc v súvislosti so žiadosťami podľa článku 56 tohto nariadenia tým, že zasielajú a prijímajú tieto žiadosti, ako aj iniciujú konanie o týchto žiadostiach alebo pomáhajú s jeho začatím.

68 Podľa odseku 1 tohto článku 56 oprávnený, ktorý sa snaží vymôcť výživné podľa nariadenia č. 4/2009, tak môže podať viacero typov žiadostí, a to v podstate návrh na uznanie a/alebo vyhlásenie vykonateľnosti rozhodnutia, návrh na účely výkonu rozhodnutia vydaného alebo uznaného v dožiadanom členskom štáte, návrh na vydanie rozhodnutia v dožiadanom členskom štáte alebo návrh na zmenu rozhodnutia. V tomto prípade sa oprávnený podľa článku 55 tohto nariadenia obráti na ústredný orgán členského štátu, v ktorom má svoje bydlisko, ktorý je povinný postúpiť návrh ústrednému orgánu dožiadaného členského štátu.

69 Pokiaľ ide o povinného, podľa článku 56 ods. 2 nariadenia č. 4/2009 môže požiadať o uznanie rozhodnutia o prerušení alebo obmedzení výkonu skoršieho rozhodnutia alebo o zmenu rozhodnutia.

70 Z ustanovení uvedených v bodoch 66 až 68 tohto rozsudku nachádzajúcich sa v kapitole VII nariadenia č. 4/2009 vyplýva, že úloha ústredných orgánov sa v tejto súvislosti obmedzuje na poskytnutie pomoci oprávnenému na výživné alebo povinnému, ktorí žiadajú túto pomoc na účely zaslania alebo prijatia ich žiadostí alebo začatia konaní týkajúcich sa týchto žiadostí podľa článku 56 tohto nariadenia.

71 Naopak, uvedené ustanovenia sa netýkajú podmienok uznávania alebo výkonu súdnych rozhodnutí vo veciach vyživovacej povinnosti, ktoré patria výlučne do kapitoly IV uvedeného nariadenia, nazvanej „Uznávanie, vykonateľnosť a výkon rozhodnutí“, na ktorú odkazuje odsek 2 článku 75 toho istého nariadenia, a nie odsek 3 tohto článku.

72 V dôsledku toho rozhodnutia vo veciach vyživovacej povinnosti, o ktoré ide vo veci samej, vydané v štáte pred jeho pristúpením k Únii a pred dňom začatia uplatňovania nariadenia č. 4/2009 nemožno uznať a vykonať po pristúpení tohto štátu k Únii v inom členskom štáte na základe článku 75 ods. 3 tohto nariadenia.

73 V tejto súvislosti Súdny dvor už usúdil, že žiadosť o poskytnutie pomoci zo strany ústredných orgánov na základe ustanovení uvedených v kapitole VII nariadenia č. 4/2009 predstavuje právo, a nie povinnosť. V dôsledku toho je takáto žiadosť dobrovoľná a uplatní sa iba v prípade, že oprávnený na výživné si to praje, napríklad na prekonanie určitých osobitných ťažkostí, ako je zistenie miesta pobytu dlžníka výživného (rozsudok z 9. februára 2017, S., C-283/16, EU:C:2017:104, bod 40).

74 Ako však uviedol generálny advokát v bode 47 svojich návrhov, ak by sa pripustilo, že uznanie a výkon rozhodnutia vydaného súdom štátu pred pristúpením tohto štátu k Únii môže závisieť od využitia alebo nevyužitia rôznych prostriedkov, ktoré ponúka kapitola VII oprávnenému na vykonanie rozhodnutia vo veci vyživovacej povinnosti, viedlo by to k diskriminácii medzi veriteľmi, ktorí sa rozhodnú podať svoj návrh prostredníctvom ústredných orgánov, a tými, ktorí sa rozhodnú obrátiť sa priamo na príslušné orgány.

75 Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy treba na druhú otázku odpovedať tak, že nariadenie č. 4/2009 sa má vykladať v tom zmysle, že žiadne ustanovenie tohto nariadenia neumožňuje, aby sa rozhodnutia vo veciach vyživovacej povinnosti vydané v jednom štáte pred jeho pristúpením k Únii a pred dňom začatia uplatňovania uvedeného nariadenia, uznávali a vykonávali po pristúpení tohto štátu k Únii v inom členskom štáte.

O trovách

76 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (tretia komora) rozhodol takto:

1. **Článok 75 ods. 2 písm. a) nariadenia Rady (ES) č. 4/2009 z 18. decembra 2008 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a o spolupráci vo veciach vyživovacej povinnosti sa má vykladať v tom zmysle, že sa uplatňuje len na rozhodnutia vydané vnútroštátnymi súdmi v štátoch, ktoré už boli členmi Európskej únie v čase prijatia týchto rozhodnutí.**

2. **Nariadenie č. 4/2009 sa má vykladať v tom zmysle, že žiadne ustanovenie tohto nariadenia neumožňuje, aby sa rozhodnutia vo veciach vyživovacej povinnosti vydané v jednom štáte pred jeho pristúpením k Únii a pred dňom začatia uplatňovania uvedeného nariadenia, uznávali a vykonávali po pristúpení tohto štátu k Únii v inom členskom štáte.**

Podpisy